

Cuprins

CAPITOLUL I

DREPTUL MUNCII – RAMURĂ ȘI ȘTIINȚĂ A DREPTULUI	5
1. Semnificația termenului „muncă”	5
2. Munca pentru sine și munca independentă	5
3. Munca subordonată	9
4. Definiția dreptului muncii	9
5. Dreptul individual și dreptul colectiv al muncii	11
6. Obiectul dreptului muncii	11
7. Noțiunea raporturilor juridice de muncă	12
8. Trăsăturile raporturilor juridice de muncă	13
9. Formele raporturilor juridice de muncă	15
10. Raporturile juridice de muncă (de serviciu) ale funcționarilor publici	16
11. Raporturile juridice de muncă ale judecătorilor și procurorilor	19
12. Raporturile juridice de muncă (de serviciu) ale consilierilor juridici	21
13. Raporturile juridice de muncă ale ucenicilor	24
14. Raporturile juridice de muncă ale zilierilor	25
15. Situația avocaților salariați în interiorul profesiei	26
16. Noțiunea și clasificarea izvoarelor dreptului muncii	27
17. Constituția	28
18. Codul muncii	29
19. Legi speciale	30
20. Ordonanțe și hotărâri ale Guvernului	31
21. Ordine, instrucțiuni și alte acte normative emise de miniștri și conducătorii altor organe centrale	33
22. Izvoarele internaționale	34
23. Problema practicii judiciare și a doctrinei	34
24. Problema cutumei	38
25. Contractele colective de muncă	38
26. Regulamentele interne	38
27. Regulamentele de organizare și funcționare	39
28. Principii. Noțiune și categorii	39
29. Neîngrădirea dreptului la muncă și libertatea muncii	40
30. Egalitatea de tratament și interzicerea discriminării	43
31. Negocierea condițiilor de muncă	44
32. Protecția salariaților	44
33. Consensualitatea și buna-credință	44
34. Asocierea liberă a salariaților, precum și a angajatorilor	45
35. Dreptul la grevă	46

CAPITOLUL II

DIALOGUL SOCIAL ȘI COOPERAREA TRIPARTITĂ	47
1. Reglementarea dialogului social	47
2. Semnificația legală a unor termeni și expresii specifice dialogului social	48
3. Noțiunea și necesitatea dialogului social și ale cooperării tripartite	48
4. Tripartismul	50
5. Domeniile de acțiune	51
6. Informarea și consultarea	52
7. Organisme tripartite (enumerare)	53

8. Consiliul Național Tripartit pentru Dialog Social	54
9. Consiliul Economic și Social. Definiție	54
10. Domeniile de specialitate și atribuțiile Consiliului Economic și Social	55
11. Plenul Consiliului Economic și Social – organism tripartit	55
12. Comisiile de specialitate	56
13. Ministerele și celelalte instituții publice în care sunt organizate comisii de dialog social	56
14. Atribuții ale Comisiilor de dialog social	57
15. Componenta Comisiilor de dialog social.	57
16. Componenta Comisiei Tripartite	57
17. Scopul și activitatea Comisiei	57
18. Natura juridică și organizarea Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă	58
19. Obiectivele și atribuțiile Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă	58
20. Conducerea Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă	60
21. Comisia Națională de Promovare a Ocupării Forței de Muncă	61
22. Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților	61
23. Comitetele sectoriale	63
24. Casa Națională de Asigurări de Sănătate	63
25. Casa Națională de Pensii Publice	65

CAPITOLUL III

SINDICATELE ȘI REPREZENTANȚII SALARIAȚILOR	68
1. Reglementarea	68
2. Trăsături ale sindicatelor	68
3. Noțiunea libertății sindicale	69
4. Izvoarele libertății sindicale	70
5. Categoriile de persoane ce se pot sindicaliza	72
6. Categoriile de persoane ce nu se pot sindicaliza	74
7. Libertatea sindicală colectivă	76
8. Protecția și garantarea libertății sindicale în legislația națională	78
9. Noțiuni generale privind constituirea organizațiilor sindicale	79
10. Statutul	80
11. Conducerea organizației sindicale	81
12. Dobândirea personalității juridice	81
13. Consecințe ale personalității juridice	83
14. Atribuții ale organizațiilor sindicale prevăzute de Codul muncii	84
15. Atribuții ale organizațiilor sindicale prevăzute de Legea dialogului social nr. 62/2011	84
16. Atribuții ale organizațiilor sindicale prevăzute de alte acte normative	85
17. Democrația sindicală	86
18. Disciplina sindicală	87
19. Noțiuni generale privind pluralismul sindical	87
20. Confederațiile sindicale	88
21. Asocierea sindicală	89
22. Afilieră sindicală	91
23. Reorganizarea sindicatelor	91
24. Dizolvarea sindicatelor	91
25. Reprezentativitatea sindicatelor	92
26. Apărarea intereselor salariaților	93
27. Acțiuni revendicative ale sindicatelor	94
28. Reprezentanții salariaților	95

CAPITOLUL IV

ORGANIZAȚIILE PATRONALE	98
1. Termenul de patron	98
2. Importanța patronilor (angajatorilor) în relațiile de muncă	99
3. Categoriile de persoane juridice – angajatori	99
4. Constituirea și organizarea organizațiilor patronale	100
5. Statutul organizațiilor patronale	101
6. Organele de conducere	101
7. Personalitatea juridică a organizației patronale	101
8. Drepturile și obligațiile organizațiilor patronale	102
9. Patrimoniul și finanțarea activității	103
10. Dizolvarea și lichidarea organizațiilor patronale	103
11. Reprezentativitatea organizațiilor patronale	103
12. Organizații patronale în țara noastră	104

CAPITOLUL V

PIAȚA MUNCII ȘI ROLUL STATULUI ÎN RELAȚIILE DE MUNCĂ	105
1. Noțiunea de piață a muncii	105
2. Reglementarea generală a intervenției statului pe piața muncii și în relațiile de muncă	106
3. Limite ale rolului statului	107
4. Activitatea legislativă	107
5. Stimularea dezvoltării economice	108
6. Organizarea formării profesionale	111
7. Stimularea ocupării forței de muncă	112
8. Repartizarea în muncă	113
9. Avizul la angajare	114
10. Protecția cetățenilor români care lucrează în străinătate	122
11. Ministerul Muncii și Justiției Sociale	125
12. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă	133
13. Inspekția muncii. <i>Reglementare. Scop</i>	134

CAPITOLUL VI

CONTRACTUL COLECTIV DE MUNCĂ	142
1. Definiții legale	142
2. Natura juridică a contractului colectiv de muncă	142
3. Caracterile contractului colectiv de muncă	143
4. Categoriile de contracte colective de muncă	144
5. Acordurile colective	145
6. Obligatorietatea sau facultatea negocierii colective	146
7. Părțile și reprezentarea acestora la negociere	147
8. Desfășurarea negocierii colective	149
9. Conținutul contractelor colective de muncă	152
10. Nulitatea clauzelor contractuale	152
11. Durata contractului colectiv de muncă	153
12. Negocierea și încheierea acordurilor colective	153
13. Înregistrarea	154
14. Publicitatea	154
15. Contractul colectiv de muncă – izvor de drept	155
16. Sfera salariaților supuși efectelor contractului colectiv de muncă	155

17. Influența contractului colectiv de muncă asupra contractelor individuale de muncă	156
18. Executarea contractului colectiv de muncă	157
19. Răspunderea juridică pentru nerespectarea clauzelor contractuale	158
20. Modificarea contractului colectiv de muncă	159
21. Suspendarea contractului colectiv de muncă	160
22. Încetarea contractului colectiv de muncă	162

CAPITOLUL VII

CONFLICTELE COLECTIVE DE MUNCĂ	164
1. Definiție. Caracteristici	164
2. Situațiile în care pot fi declanșate conflicte colective	164
3. Reprezentarea angajaților în conflictele colective de muncă	166
4. Sesizarea angajatorului sau a organizației patronale	166
5. Înregistrarea conflictului colectiv de muncă	166
6. Concilierea	167
7. Medierea și arbitrajul	168
8. Greva. Noțiune și trăsături	168
9. Dreptul la grevă	169
10. Categoriile de greve	170
11. Greva de avertisment	171
12. Greva de solidaritate	172
13. Alte categorii de greve	172
14. Greva patronală (lock-outul)	173
15. Declararea grevei	173
16. Hotărârea de declarare a grevei	174
17. Categoriile de persoane care nu pot declara (sau participa la) grevă	175
18. Limitări privind declararea și participarea la grevă	176
19. Desfășurarea grevei	177
20. Continuarea activității angajaților neparticipanți la grevă	179
21. Obligații ale organizatorilor grevei și ale conducerii unității	179
22. Suspendarea grevei	180
23. Încetarea grevei	180
24. Răspunderea juridică pentru nerespectarea dispozițiilor legale privind greva	182

CAPITOLUL VIII

FORMAREA PROFESIONALĂ	185
1. Accepțiunile termenului „formare profesională”	185
2. Fazele formării profesionale	186
3. Dispoziții constituționale	186
4. Reglementarea formării profesionale	186
5. Obiectivele principale ale formării profesionale	187
6. Formarea profesională inițială	188
7. Practica elevilor și studenților	188
8. Educația permanentă	189
9. Reguli generale	190
10. Modalități de formare profesională a salariaților	191
11. Planurile anuale de formare profesională	192
12. Participarea la formarea profesională	192
13. Cheltuielile privind formarea profesională	192
14. Contractul de calificare profesională	197
15. Contractul de adaptare profesională	198

16. Formatorul.....	199
17. Ucenicia la locul de muncă. Reglementare. Destinatari.....	199
18. Obiectivele formării profesionale prin ucenicie la locul de muncă.....	199
19. Contractul de ucenicie.....	200
20. Tipuri de concedii pentru formare profesională.....	202
21. Concediul fără plată.....	202
22. Concediul cu plată.....	203

CAPITOLUL IX

GENERALITĂȚI PRIVIND CONTRACTUL INDIVIDUAL DE MUNCĂ.....	204
1. Reglementarea actuală a contractului individual de muncă.....	204
2. Definiții legale.....	204
3. Definiții doctrinare.....	204
4. Enumerarea elementelor.....	205
5. Prestarea muncii.....	206
6. Salariul.....	206
7. Subordonarea.....	206
8. Elementul temporal.....	207
9. Enumerarea trăsăturilor.....	207
10. Contractul individual de muncă – act juridic.....	207
11. Contractul individual de muncă – act juridic bilateral.....	207
12. Contractul individual de muncă – contract sinalagmatic.....	208
13. Contractul individual de muncă – contract oneros și comutativ.....	208
14. Contractul individual de muncă – contract consensual.....	208
15. Contractul individual de muncă – contract <i>intuitu personae</i>	208
16. Contractul individual de muncă – contract cu executare succesivă.....	208
17. Contractul individual de muncă – implică obligația „de a face”.....	209
18. Imposibilitatea condiției suspensive și a celei rezolutorii.....	209
19. Posibilitatea afectării contractului individual de muncă de un termen extinctiv sau suspensiv.....	209
20. Contractul privind munca prin agent de muncă temporară.....	210
21. Contractul individual de muncă cu timp parțial.....	216
22. Contractul individual de muncă la domiciliu.....	218
23. Telemunca.....	220
24. Contractul individual de muncă pe durată nedeterminată.....	227
25. Contractul individual de muncă pe durată determinată.....	227
26. Partea legală și partea convențională a contractului individual de muncă.....	234
27. Felul muncii.....	236
28. Locul muncii.....	237
29. Clauza de neconcurență.....	238
30. Clauza de confidențialitate.....	241
31. Clauza de mobilitate.....	242
32. Alte clauze facultative.....	243
33. Clauze interzise (sau abuzive).....	244

CAPITOLUL X

ÎNCHIEIEREA CONTRACTULUI INDIVIDUAL DE MUNCĂ.....	246
1. Noțiune.....	246
2. Clasificarea condițiilor la încheierea contractului individual de muncă.....	246
3. Reguli privind capacitatea juridică.....	246
4. Incompatibilități.....	249
5. Examenul medical.....	255

6. Preliminarii	257
7. Capacitatea juridică a angajatorului persoană juridică	257
8. Capacitatea juridică a angajatorului persoană fizică	260
9. Consimțământul părților	261
10. Viciile de consimțământ	261
11. Obiectul contractului individual de muncă	263
12. Cauza contractului individual de muncă	264
13. Repartizarea în muncă	265
14. Avizul prealabil.....	266
15. Condițiile de studii.....	268
16. Condiția de vechime în muncă și în specialitate.....	270
17. Stagiul	271
18. Verificarea prealabilă a aptitudinilor profesionale și personale ale celui care solicită angajarea	274
19. Perioada de probă	276
20. Informarea persoanei care solicită angajarea	280
21. Munca nedeclarată.	282
22. Forma scrisă a contractului individual de muncă.....	284
23. Formalitatea dublului exemplar.....	285
24. Înregistrarea contractului individual de muncă	286
25. Cumulul de funcții	286
26. Regula – admisibilitatea cumulului de funcții.....	286
27. Excepția – inadmisibilitatea cumulului de funcții.....	287
28. Cumulul de funcții în cazul personalului didactic	287
29. Cumulul în cazul persoanelor fizice autorizate, întreprinderilor individuale și al membrilor întreprinderilor familiale.....	288
30. Cumulul pensiei cu salariul	288
31. Cumulul salariului cu o parte din indemnizația de șomaj	290
32. Incompatibilități legale	291
33. Incompatibilități privind notarii publici	291
34. Incompatibilități privind avocații	292
35. Incompatibilități privind funcționarii publici.....	292
36. Incompatibilități privind executorii judecătorești.....	293
37. Incompatibilități privind consilierii juridici	293
38. Incompatibilități privind judecătorii și procurorii	294
39. Incompatibilități privind medicii	295
40. Incompatibilități privind administratorii/directorii societăților	295
41. Consecințe ale incompatibilității asupra contractului individual de muncă	296
42. Angajatorii și funcția de bază.....	296

CAPITOLUL XI

DREPTURI ȘI OBLIGAȚII ALE PĂRȚILOR CONTRACTULUI INDIVIDUAL DE MUNCĂ.....

1. Obligativitatea contractului față de părți	298
2. Excepția de neexecutare a contractului (<i>exceptio de non adimpleti contractus</i>).	298
3. Privire generală asupra drepturilor angajatorului reglementate de Codul muncii	299
4. Drepturi organizatorice ale angajatorului.....	299
5. Normarea muncii	300
6. Drepturi de dispoziție și control.....	301
7. Stabilirea obiectivelor de performanță individuală	301
8. Regulamentul intern.....	303
9. Evaluarea profesională a salariaților.....	306

10. Monitorizarea salariaților în ceea ce privește utilizarea internetului la locul de muncă	308
11. Privire generală asupra obligațiilor angajatorului prevăzute de Codul muncii.....	310
12. Obligația de informare	311
13. Comunicarea situației economice și financiare a unității	314
14. Obligații privind registrul general de evidență a salariaților	315
15. Obligații privind protecția datelor cu caracter personal ale salariaților	318
16. Obligații privind protecția salariaților pe perioadele cu temperaturi extreme.....	331
17. Obligații privind prevenirea tuturor formelor de discriminare și egalitatea de șanse între femei și bărbați.....	332
18. Protecția salariaților în cazul transferului întreprinderii, al unității sau al unor părți ale acesteia	337
19. Drepturi ale salariaților prevăzute de Codul muncii	339
20. Demnitatea în muncă.....	340
21. Obligații ale salariaților prevăzute de Codul muncii.....	342
22. Obligația de fidelitate	342
23. Obligații ale salariaților prevăzute în alte acte normative	344
24. Obligații ale salariaților prevăzute în contractele colective de muncă și regulamente interne.....	345

CAPITOLUL XII

SALARIZAREA	347
1. Noțiunea de salariu	347
2. Elementele salariului.....	348
3. Salariul nominal și salariul real	349
4. Salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată.....	350
5. Noțiunea sistemului de salarizare.....	351
6. Enumerarea principiilor sistemului de salarizare	352
7. Formele de salarizare	353
8. Salariile de bază	353
9. Sporurile și adaosurile la salariul de bază	353
10. Salarizarea personalului platit din fonduri publice	354
11. Reguli privind plata salariilor.....	356
12. Condiții privind plata salariilor	358

CAPITOLUL XIII

TIMPUL DE MUNCĂ ȘI TIMPUL DE ODIHNĂ.....	360
1. Noțiune	360
2. Importanță.....	361
3. Clasificare	361
4. Durata normală a timpului de muncă.....	361
5. Munca de noapte	362
6. Durata redusă a timpului de muncă.....	363
7. Timpul de muncă peste durata normală (munca suplimentară).....	365
8. Timpul de odihnă. Noțiune. Forme	368
9. Pauza pentru masă.....	369
10. Pauze de alăptare.....	369
11. Timpul de odihnă între două zile de muncă.....	370
12. Repausul săptămânal	370
13. Excepții de la aplicarea art. 139 alin. (1) din Codul muncii și consecințele acestora	372
14. Dreptul la concediul de odihnă	372
15. Durata concediului de odihnă (de bază).....	373

16. Concediul suplimentar de odihnă	374
17. Condițiile dobândirii și exercitării dreptului la concediu de odihnă	374
18. Programarea concediului de odihnă	376
19. Indemnizația de concediu	376
20. Efectuarea concediului	377
21. Întreruperea concediului	378
22. Compensarea în bani a concediului de odihnă	379
23. Alte concedii.....	380
24. Zile libere	381

CAPITOLUL XIV

MODIFICAREA ȘI SUSPENDAREA CONTRACTULUI INDIVIDUAL DE MUNCĂ	382
1. Elementele și condițiile modificării	382
2. Clasificarea cazurilor de modificare a contractului individual de muncă	385
3. Delegarea	385
4. Detașarea	388
5. Trecerea temporară în altă muncă	394
6. Promovarea – caz de modificare definitivă a contractului individual de muncă	396
7. Alte cazuri de modificare definitivă a contractului individual de muncă.....	397
8. Noțiunea suspendării contractului individual de muncă	399
9. Cazurile de suspendare	400
10. Suspendarea de drept	400
11. Suspendarea din inițiativa salariatului	401
12. Suspendarea din inițiativa angajatorului	401
13. Suspendarea prin acordul părților	402
14. Procedura suspendării	402
15. Efectele suspendării	403

CAPITOLUL XV

ÎNCETAREA CONTRACTULUI INDIVIDUAL DE MUNCĂ	405
1. Legalitatea încetării contractului individual de muncă	405
2. Cazurile încetării contractului individual de muncă.....	405
3. Încetarea de drept.....	405
4. Constatarea încetării de drept a contractului individual de muncă.....	409
5. Încetarea prin acordul părților	410
6. Concedierea.....	412
7. Cazurile de concediere pentru motive care țin de persoana salariatului.....	413
8. Concedierea pentru motive care nu țin de persoana salariatului	413
9. Concedierea colectivă	417
10. Reguli privind concedierea	422
11. Controlul și sancționarea concedierilor nelegale	442
12 Reintegrarea în muncă – efect al anulării măsurii angajatorului	446
13. Încetarea contractului individual de muncă în conformitate cu art. 123 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență	450
14. Demisia	452

CAPITOLUL XVI

RĂSPUNDEREA DISCIPLINARĂ	457
1. Noțiunea de disciplină a muncii	457
2. Trăsături caracteristice ale disciplinei muncii	457
3. Izvoarele de drept în materia disciplinei muncii.....	458
4. Căile de înfăptuire a disciplinei muncii	458

5. Definiția răspunderii disciplinare	458
6. Trăsăturile caracteristice ale răspunderii disciplinare.....	459
7. Enumerarea condițiilor răspunderii disciplinare.....	460
8. Obiectul abaterii disciplinare.....	460
9. Latura obiectivă.....	461
10. Subiectul abaterii disciplinare	464
11. Latura subiectivă (vinovăția).....	464
12. Cauze exoneratoare de răspundere disciplinară.....	464
13. Justificarea cumulului răspunderii disciplinare cu alte forme de răspundere	466
14. Cumulul răspunderii disciplinare cu răspunderea patrimonială.....	466
15. Cumulul răspunderii disciplinare cu răspunderea penală.....	467
16. Cumulul răspunderii disciplinare cu răspunderea contravențională	469
17. Noțiunea sancțiunilor disciplinare	469
18. Clasificarea sancțiunilor disciplinare.....	470
19. Enumerarea sancțiunilor.....	470
20. Avertismentul scris.....	471
21. Retrogradarea din funcție, cu acordarea salariului corespunzător funcției în care s-a dispus retrogradarea, pentru o perioadă ce nu poate depăși 60 de zile	471
22. Reducerea salariului de bază pe o durată de 1-3 luni cu 5-10%.....	472
23. Reducerea salariului de bază și/sau, după caz, a indemnizației de conducere, pe o perioadă de 1-3 luni, cu 5-10%.....	472
24. Desfacerea disciplinară a contractului individual de muncă.....	473
25. Sancțiuni disciplinare speciale.....	473
26. Noțiuni generale privind aplicarea sancțiunilor disciplinare.....	474
27. Organele competente să aplice sancțiuni disciplinare	474
28. Cercetarea abaterii disciplinare	476
29. Individualizarea și aplicarea sancțiunii	483
30. Termenele de aplicare a sancțiunilor disciplinare.....	484
31. Decizia de sancționare	486
32. Executarea sancțiunilor disciplinare	487
33. Reglementarea contestației împotriva sancțiunilor disciplinare.....	487
34. Reguli procedurale de soluționare a contestației și consecințele admiterii acesteia	488
35. Problema înlocuirii sancțiunii disciplinare	490
36. Radierea disciplinară	491
37. Consecințe ale sancționării disciplinare și ale radierii	492
38. Condițiile radierii.	492
39. Constatarea	492
40. Reabilitarea disciplinară reglementată de acte normative speciale	493

CAPITOLUL XVII

RĂSPUNDEREA PATRIMONIALĂ	494
1. Definiția răspunderii patrimoniale	494
2. Trăsăturile răspunderii patrimoniale	494
3. Răspunderea patrimonială și răspunderea civilă contractuală.....	495
4. Răspunderea patrimonială și răspunderea civilă delictuală	496
5. Răspunderea patrimonială și răspunderea materială.....	497
6. Răspunderea patrimonială și răspunderea pentru daune morale	498
7. Natura juridică și caracteristicile obligației de restituire.....	500
8. Cazurile în care poate fi stabilită obligația de restituire	501
9. Reglementarea răspunderii patrimoniale a angajatorului.....	502
10. Condițiile răspunderii patrimoniale a angajatorului.....	502
11. Cazurile în care angajatorul răspunde patrimonial.....	503

12. Acțiunea în regres a angajatorului.....	504
13. Răspunderea unipersonală.....	504
14. Răspunderea conjunctă.....	504
15. Răspunderea subsidiară.....	505
16. Răspunderea solidară.....	507
17. Condițiile răspunderii patrimoniale a salariaților.....	508
18. Cauze care înlătură caracterul licit al faptei.....	509
19. Legătura faptei cu munca prestată.....	513
20. Caracterul personal al faptei.....	514
21. Prejudiciul.....	514
22. Raportul de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu.....	517
23. Vinovăția (culpa).....	517
24. Procedura generală de stabilire și recuperare a prejudiciilor.....	519
25. Modalități de executare silită a despăgubirilor.....	523
26. Reținerile din drepturile salariale.....	523
27. Urmărirea silită asupra bunurilor.....	524
CAPITOLUL XVIII	
JURISDICȚIA MUNCII.....	525
1. Noțiunea de jurisdicție a muncii.....	525
2. Conflictele de muncă și litigiile de muncă.....	526
3. Părțile în conflictele de muncă.....	527
4. Coparticiparea procesuală (litisconsorțiul).....	530
5. Reglementarea medierii.....	531
6. Mediatorul și obligațiile sale.....	532
7. Contractul de mediere.....	533
8. Desfășurarea medierii.....	533
9. Închiderea procedurii de mediere.....	534
10. Competența instanțelor judecătorești. Reglementare.....	535
11. Competența după materie (de atribuțiune) a judecătoriei.....	535
12. Competența după materie (de atribuțiune) a tribunalului.....	536
13. Competența după materie (de atribuțiune) a Curții de apel.....	537
14. Competența după materie (de atribuțiune) a Înaltei Curți de Casație și Justiție.....	538
15. Competența teritorială.....	539
16. Sesizarea instanței de judecată.....	541
17. Completul pentru soluționarea conflictelor de muncă.....	542
18. Statutul asistenților judiciari.....	543
19. Termenele de sesizare a instanței.....	544
20. Cererea de chemare în judecată.....	549
21. Întâmpinarea.....	550
22. Chemarea în garanție.....	550
23. Desfășurarea judecății.....	551
24. Hotărârea instanței de fond (sentința) și caracterul acesteia.....	553
25. Apelul.....	554
26. Căi extraordinare de atac.....	556
GRILE DREPTUL MUNCII.....	559

Capitolul I

DREPTUL MUNCII – RAMURĂ ȘI ȘTIINȚĂ A DREPTULUI

1. Semnificația termenului „muncă”. Termenul (provenit din limba slavonă – *monka*)¹ are mai multe sensuri².

Un prim sens, principal, este acela de *activitate productivă* (a presta o muncă eficientă, importantă), dar și de *rezultatul acestei activități* (o muncă reușită, de succes).

Al doilea sens, secundar, este de *loc de muncă* (a avea o muncă, un serviciu, o slujbă), *dar și ansamblul lucrătorilor* (munca opusă capitalului).

Declarația Organizației Internaționale a Muncii de la Philadelphia din 1944 proclamă: „Munca, fiind o expresie a personalității umane, nu poate fi tratată ca o marfă!”.

Este un adevăr confirmat de mii de ani, *că prin muncă, omul transformă nu numai natura, dar se transformă, se realizează chiar pe sine însuși*.

S-a afirmat, pe bună dreptate, că „respectul demnității lucrătorilor este cel mai prețios patrimoniu al întreprinderii”.³

Dar dacă munca face omul, ea, în același timp, poate să-i amenințe condiția, să-l dezumanizeze, să-i amenințe demnitatea. În prezent, progresul științific și tehnologic, mondializarea piețelor, surse de dezvoltare și progres, expun lucrătorii riscului de a fi exploatați de agentul economiei de piață.

Esențial este că munca îi conferă fiecărui individ o identitate personală și socială, un anumit prestigiu în societate. Ea este matricea activității umane și reprezintă, în același timp, expresia individualității.

2. Munca pentru sine și munca independentă. În pofida denumirii sale, *dreptul muncii* nu privește orice formă de muncă, ci numai pe cea subordonată, el reglementând situația celui ce muncește în favoarea și sub autoritatea altuia, în schimbul unui salariu.

În același timp, obiectul său nu se limitează la relațiile de muncă propriu-zise, ci se referă și la acele raporturi juridice conexe (privind, de exemplu, formarea profesională, dialogul social, securitatea și sănătatea în muncă, jurisdicția muncii).

Totodată, dreptul muncii nu are în vedere munca personală, pentru sine (în gospodăria proprie) și nici pe cea *independentă* sau a *liberilor-profesioniști*.

---

¹ În lat. *tripalium*, în fr. *travail*; *emploi* - loc de muncă.

² A se vedea *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed. a II-a, Ed. Univers Enciclopedic Gold, București, 2009, p. 682.

³ P. Adam, *La dignité du salarié, et le droit du travail* (Première partie), în „Revue de droit du travail” n° 3 marts 2014, p. 175.

Desfășoară activități economice independente *persoanele fizice autorizate, întreprinzătorii persoane fizice titulari ai întreprinderilor individuale, membrii familiilor care constituie întreprinderi familiale*, în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 44/2008¹ etc.

Pentru a înțelege semnificația noțiunilor de „activitate dependentă” și „activitate independentă” urmează să se aibă în vedere dispozițiile Codul fiscal², conform căruia activitatea dependentă este „orice activitate desfășurată de o persoană fizică într-o relație de angajare generatoare de venituri” (art. 7 pct. 1). *Activitatea dependentă la funcția de bază* este „orice activitate desfășurată în baza unui contract individual de muncă sau a unui statut special prevăzut de lege, declarat angajatorului ca funcție de bază de către angajat; în cazul în care activitatea se desfășoară pentru mai mulți angajatori, angajatul este obligat să declare numai angajatorului ales că locul respectiv este locul unde exercită funcția pe care o consideră de bază” (art. 7 pct. 2).

Activitatea independentă este „orice activitate desfășurată de către o persoană fizică în scopul obținerii de venituri, care îndeplinește cel puțin 4 dintre următoarele criterii”:

- persoana fizică dispune de libertatea de alegere a locului și a modului de desfășurare a activității, precum și a programului de lucru;
- persoana fizică dispune de libertatea de a desfășura activitatea pentru mai mulți clienți;
- riscurile inerente activității sunt asumate de către persoana fizică ce desfășoară activitatea;
- activitatea se realizează prin utilizarea patrimoniului persoanei fizice care o desfășoară;
- activitatea se realizează de persoana fizică prin utilizarea capacității intelectuale și/sau a prestației fizice a acesteia, în funcție de specificul activității;
- persoana fizică face parte dintr-un corp/ordin profesional cu rol de reprezentare, reglementare și supraveghere a profesiei desfășurate, potrivit actelor normative speciale care reglementează organizarea și exercitarea profesiei respective;
- persoana fizică dispune de libertatea de a desfășura activitatea direct, cu personal angajat sau prin colaborare cu terțe persoane (art. 7 pct. 3)

Activitatea independentă este caracteristică profesiilor liberale, adică a acelor „ocupații exercitate pe cont propriu de persoane fizice, potrivit actelor normative speciale care reglementează organizarea și exercitarea profesiei respective” (art. 7 pct. 34).

Prin acte normative speciale sunt reglementate o serie de profesii, dintre care unele exclusiv liberale, astfel:

- *expert contabil și contabil autorizat* (Ordonanța Guvernului nr. 65/1994³);
- *notar public* (Legea nr. 36/1995⁴; Ordinul ministrului justiției nr. 2333/2013⁵);
- *avocat* (Legea nr. 51/1995⁶);

¹ Privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale (publicată în M. Of. nr. 382 din 25 aprilie 2008), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 4/2014 (publicată în M. Of. nr. 15 din 10 ianuarie 2014).

² Legea nr. 227/2015 (publicată în M. Of. nr. 688 din 10 septembrie 2015), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 175/2018 (publicată în M. Of. nr. 611 din 17 iulie 2018).

³ Privind organizarea activității de expertiză contabilă și a contabililor autorizați (republicată în M. Of. nr. 13 din 8 ianuarie 2008), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 162/2017 (publicată în M. Of. nr. 548 din 12 iulie 2017). Regulamentul privind accesul la profesia de expert contabil și contabil autorizat a fost aprobat prin H.G. nr. 227/2008 (publicată în M. Of. nr. 187 din 11 martie 2008).

⁴ Legea notarilor publici și a activităților notariale (republicată în M. Of. nr. 444 din 18 iunie 2014), modificată ulterior prin Legea nr. 25/2017 (publicată în M. Of. nr. 210 din 28 martie 2017),

⁵ Pentru adoptarea Regulamentului de punere în aplicare a legii notarilor publici (publicat în M. Of. nr. 479 din 1 august 2013); modificat și completat prin Ordinul nr. 1618/C/2016 (publicat în M. Of. nr. 468 din 22 iunie 2017).

⁶ Pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat (republicată în M. Of. nr. 98 din 7 februarie 2011), modificată ulterior prin Legea nr. 25/2017 (publicată în M. Of. nr. 210 din 28 martie 2017).

- *medic veterinar* (Legea nr. 160/1998 pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar¹);
- *auditor financiar* (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/1999²);
- *persoanele care practică servicii publice conexe actului medical* (tehnician dentar, biochimist, logoped, optician etc.); (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2000³);
- *consilier în proprietatea industrială* (Ordonanța Guvernului nr. 66/2000⁴; Instrucțiunile de aplicare nr. 108/2002, aprobate de directorul general al Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci⁵);
- *expert criminalist* (Ordonanța Guvernului nr. 75/2000⁶);
- *executor judecătoresc* (Legea nr. 188/2000⁷);
- *arhitect* (Legea nr. 184/2001⁸);
- *consultant fiscal* (Ordonanța Guvernului nr. 71/2001⁹);
- *detectiv particular* (Legea nr. 329/2003¹⁰);
- *psiholog cu drept de liberă practică* (Legea nr. 213/2004¹¹);
- *trader și consultant de investiții* (Legea nr. 297/2004)¹²;
- *asistent social* (Legea nr. 466/2004¹³);
- *broker* (Legea nr. 357/2005¹⁴);
- *medic, medic dentist și farmacist* (Legea nr. 95/2006¹⁵);

¹ Pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar (republicată în M. Of. nr. 209 din 24 martie 2014).

² Privind activitatea de audit financiar (republicată în M. Of. nr. 598 din 2 august 2003), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 162/2017 (publicată în M. Of. nr. 548 din 12 iulie 2017).

³ Privind organizarea și funcționarea cabinetelor de liberă practică pentru servicii publice conexe actului medical (publicată în M. Of. nr. 291 din 27 iunie 2000), aprobată prin Legea nr. 598/2001 (publicată în M. Of. nr. 711 din 8 noiembrie 2001).

⁴ Privind organizarea și exercitarea profesiei de consilier în proprietate industrială (republicată în M. Of. nr. 1019 din 21 decembrie 2006).

⁵ Publicată în M. Of. nr. 826 din 15 noiembrie 2002, modificate prin Ordinul nr. 113/2009 (publicat în M. Of. nr. 633 din 24 septembrie 2009).

⁶ Privind organizarea activității de expertiză criminalistică (publicată în M. Of. nr. 407 din 29 august 2000), aprobată prin Legea nr. 488/2002 (publicată în M. Of. nr. 578 din 5 august 2002), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 156/2011 (publicată în M. Of. nr. 519 din 22 iulie 2011).

⁷ Privind executorii judecătorești (republicată în M. Of. nr. 738 din 20 octombrie 2011), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 138/2014 (publicată în M. Of. nr. 753 din 7 octombrie 2014).

⁸ Privind organizarea și exercitarea profesiei de arhitect (republicată în M. Of. nr. 470 din 26 iunie 2014), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 43/2017 (publicată în M. Of. nr. 226 din 3 aprilie 2017).

În aplicarea acestei legi au fost adoptate Normele metodologice, aprobate prin H.G. nr. 932/2010 (publicată în M. Of. nr. 645 din 16 septembrie 2010), modificată ulterior. A mai fost aprobat Codul deontologic al profesiei de arhitect (publicat în M. Of. nr. 342 din 21 mai 2012).

⁹ Privind organizarea și exercitarea profesiei de consultantă fiscală (publicată în M. Of. nr. 538 din 1 septembrie 2001), aprobată prin Legea nr. 198/2002 (publicată în M. Of. nr. 287 din 29 aprilie 2002), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 197/2015 privind aprobarea O.U.G. nr. 8/2014 pentru modificarea și completarea unor acte normative și alte măsuri fiscal-bugetare (publicată în M. Of. nr. 529 din 16 iulie 2015).

¹⁰ Privind exercitarea profesiei de detectiv particular (republicată în M. Of. nr. 178 din 12 martie 2014), modificată prin O.G. nr. 2/2017 (publicată în M. Of. nr. 568 din 17 iulie 2017).

¹¹ Privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România (publicată în M. Of. nr. 492 din 1 iunie 2004), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 187/2012 (publicată în M. Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012).

¹² Privind piața de capital (publicată în M. Of. nr. 571 din 29 iunie 2004), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 24/2017 privind emitenții de instrumente financiare și operațiuni de piață (publicată în M. Of. nr. 213 din 29 martie 2017).

Traderii sunt persoane juridice care efectuează exclusiv în nume și pe cont propriu tranzacții cu instrumente financiare derivate, de natura contractelor futures și cu opțiuni. Ei vor fi autorizați în condițiile prevăzute prin reglementările C.N.V.M. (Consiliul Național al Valorilor Mobiliare) și vor fi înscrși în Registrul C.N.V.M. Pot opera numai cu acordul operatorului de piață și în conformitate cu reglementările respectivei piețe reglementate.

¹³ Privind statutul asistentului social (publicată în M. Of. nr. 1088 din 23 noiembrie 2004), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 187/2012 (publicată în M. Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012).

¹⁴ Privind bursele de mărfuri (publicată în M. Of. nr. 1115 din 9 decembrie 2005).

¹⁵ Privind reforma în domeniul sănătății (republicată în M. Of. nr. 652 din 28 august 2015), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 110/2017 (publicată în M. Of. nr. 389 din 24 mai 2017).

- mediator (Legea nr. 192/2006¹);
- practician în insolvență (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 86/2006²);
- tehnician dentar (Legea nr. 96/2007³);
- practician de medicină complementară/alternativă (Legea nr. 118/2007⁴);
- asistent medical și moașă (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 144/2008⁵);
- dietetician (Legea nr. 256/2015⁶) etc.

Unii membri ai profesiunilor enumerate pot fi, exclusiv, liber-profesioniști, ori salariați, dar (nu doar) ei pot avea, concomitent, ambele calități. De exemplu, medicii, ca regulă, sunt salariați în rețeaua sanitară de stat, iar unii dintre ei își exercită profesiunea (liberală) și în cabinete particulare. De altfel, există mai multe forme și modalități de exercitare a profesiilor liberale: individual, asociativ, în baza unui contract individual de muncă sau a unui contract civil. Este cazul, de pildă, al: experților contabili și contabililor autorizați, auditorilor financiari, consilierilor în proprietate industrială, experților criminaliști, detectivilor particulari, psihologilor, mediatorilor, geodezilor etc.

Meseriașul sau artizanul (croitor, tâmplar, fierar etc.), medicul sau farmacistul liber-profesionist care își desfășoară activitatea la sediul profesional (atelier, cabinet etc.) pentru diverși clienți sunt supuși normelor dreptului civil în relațiile cu aceștia și nu ale dreptului muncii.

Și munca autonomă (independentă) se realizează în baza unui raport juridic (*locatio operis*) existent între prestator și beneficiar, dar el prezintă anumite caracteristici, și anume:

- exclude subordonarea prestatorului față de beneficiar, părțile aflându-se pe poziții de egalitate;
- prestatorul are autonomie de gestiune, dispunând de independență din punct de vedere al timpului, locului și modului de organizare a propriei activități (bineînțeles în limitele impuse de contract sau de natura prestației);
- desfășurarea activității poate fi încredințată unor împuterniciți sau prepuși, dar unicul responsabil față de beneficiar este prestatorul contractant;
- activitatea prestată în cazul muncii independente este privită unitar (în timp ce în cazul muncii subordonate ea are un caracter succesiv);
- remunerația (prețul muncii) se prezintă tot unitar, global⁷, fiind stabilită pentru rezultatul final al lucrării;
- riscul activității aparține prestatorului etc.

În concluzie, dreptul muncii nu se aplică liberilor profesioniști și nici celorlalte persoane care desfășoară activități independente sau în baza unor legi speciale ori sunt membri ai consiliilor de administrație, cenzori, consilieri locali și județeni, experți, arbitri, mediatorii, autori etc.⁸

¹ Privind medierea și organizarea profesiei de mediator (publicată în M. Of. nr. 441 din 22 mai 2006), modificată ulterior, inclusiv prin Legea nr. 255/2013 (publicată în M. Of. nr. 515 din 14 august 2013) și Decizia Curții Constituționale nr. 266/2014 prin care art. 2 alin. (1) și alin. (1²) au fost declarate neconstituționale (publicată în M. Of. nr. 464 din 25 iunie 2014).

² Privind organizarea activității practicienilor în insolvență (republicată în M. Of. nr. 724 din 13 octombrie 2011), modificată ulterior.

³ Privind exercitarea profesiei de tehnician dentar, precum și înființarea, organizarea și funcționarea Ordinului Tehnicienilor Dentari din România (republicată în M. Of. nr. 269 din 24 aprilie 2009), modificată ulterior.

⁴ Privind organizarea și funcționarea activităților și practicilor de medicină complementară/alternativă (publicată în M. Of. nr. 305 din 8 mai 2007).

⁵ Privind exercitarea profesiei de asistent medical generalist, a profesiei de moașă și a profesiei de asistent medical, precum și organizarea și funcționarea Ordinului Asistenților Medicali Generaliști, Moașelor și Asistenților Medicali din România (publicată în M. Of. nr. 785 din 24 noiembrie 2008), modificată ulterior.

⁶ Legea nr. 256/2015 privind exercitarea profesiei de dietetician, precum și înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Dieteticienilor din România (publicată în M. Of. nr. 825 din 5 noiembrie 2015).

⁷ A se vedea, de exemplu, Legea nr. 109/2005 privind instituirea indemnizației pentru activitatea de liber-profesionist a artiștilor independenți sau executanți din România (republicată în M. Of. nr. 384 din 5 iunie 2009), modificată prin O.U.G. nr. 103/2013 (publicată în M. Of. nr. 703 din 15 noiembrie 2013).

⁸ Al. Athanasie, în Al. Athanasie, M. Volonciu, L. Dima, O. Cazan, *Codul muncii. Comentarii pe articole*, vol. I, Articolele 1-107, Ed. C.H. Beck, București, 2007, pp. 2-3.